

タイトル	M.M.ドブロトゥヴォールスキーのアイヌ語・ロシア語辞典(9)
著者	寺田, 吉孝; 安田, 節彦; ТЭРАДА, Йоситака; ЯСУДА, Сэцухико
引用	北海学園大学学園論集(148): 127-155
発行日	2011-06-18

M. M. ドブロトウヴォールスキーの アイヌ語・ロシア語辞典 (9)

(カザン, 1875 年)

M. M. ドブロトウヴォールスキー 著
寺 田 吉 孝 訳
安 田 節 彦 訳

訳者まえがき

今回の訳出部分は、Б(B) の残りの語と В(V), Г(G) の部分である。

本書の pp.47-68 に、アイヌ語の単語の正書法に関する記述がある⁽¹⁾。そこには、アイヌ語の音をロシア文字で表す際の苦勞が書かれている。今回の訳出部分に深くかかわる Б(B), В(V), Г(G) の文字と発音に関して、再度、ドブロトウヴォールスキーが指摘したいいくつかの注意点を列挙しておく。

1. ロシア語の Б(B) と同じ音ではじまるアイヌ語の単語はない。アイヌ語では、Б(B) とそれと対応する無声子音 П(P) の中間音が聞こえる。Б に近く発音されるときもあれば、P に近く発音されるときもある。

2. アイヌ語の単語には、ロシア語の В(V) の音に相当する音を持つものがある。Б(B) の場合と同じく、В(V) は、それと対応する Ф(F) との中間音で発音される。

さらに、В(V) の音は、А(A) と Е(YE) の前後で、В(V) と У(U) の中間音で発音されることがある。この場合、ゴシック体の У(U) を書く。例えば、у́ари (uari), хауэ́йкй (khauejki) など。

3. 本辞典の中で、ロシア文字の Г(G) で表されているアイヌ語の単語は、ロシア語の Г(G) と Х(KH) の中間的な音を表している⁽²⁾。

本辞典においてゴシック体の Г(G) は、ロシア語の Г(G) の音を表している。

(寺田吉孝 記)

(1) 翻訳は『アイヌ語・ロシア語辞典(4)』拙訳、北海学園大学学園論集 第90号、161-186

(2) 日本語のハ行音に近い音である。本辞典でも、ところどころで、片仮名のハで表されている。

Бонири.

— 42 —

Ва.

- Бонири*. Мос. тюлень, особенная порода тюленей.
Бопке или *попке*. Мос. теплый, теплота, жарь.
 810. *Бонз*. Мос. кипѣть (о водѣ), волноваться, кипятить, иначе *попз* и *бону*.
Боронай. Геогр. рѣка Сіу.
Бору. Кл. Кам. большой.
Борукурз. Ланг. Кур. большой.
Босфоо. Кл. Мац. дитя.
Буй. Мос. отверстіе, иначе *бой*.
Буйкокари. Мос. слышать, слухъ.
Бунгара или *бунгари*. Мос. (ウガンブ), родъ плющевиднаго растенія.
Бунки. Мос. стража, стоять на караулѣ. — *кару*. Мос. стоять на часахъ. — *нэ*. Мос. сія стража.
Бункикамафуреппз. Мос. земляника.
 820. *Бунма*. Мос. рисъ, зерновой хлѣбъ. *Бунма ту тара*. Мос. два тюка рису.
Бури. Мос. родъ, образъ (отъ Ин. *фури*), видъ. Кл. Кам. гора.
Буси. Мос. колчанъ, туль.
Бусини. Мос. родъ фисташковаго дерева.
Буара. Мос. окно.

В.

В. ТРЕТЬЯ БУКВА АННСКОЙ АЗБУКИ.

Ва. 1. Травяной витый кружокъ (на который ставят котель, чтобъ не замарать полъ). 2. Бродъ, переправа вбродъ. *Ва ани пѣцика-пѣрика хетанае?* можно ли перейти вбродъ? 3. Приставка при вопросѣ, начинающемся съ *анз*. — *Анз кировд ва?* гдѣ сапоги? *Анз гѣхка ва?* гдѣ шапка? (Гиляцизмы). 4. Изрѣдка частичка для образованія повелительнаго. *Труй хѣсева*, вздохни глубже. *Асинь-ооа!* выдь! *Ажжасъ-ва!* иди! 5. Знакъ дѣепрічастія какъ настоящаго такъ и прошедшаго. *Оманз трусуева кѣйки энэяйкаръ исямз*, не смотря на мое желаніе уйти, рѣшительно не могу. *Уфъ тусуיעва*

Boniri. Mos. アザラシ, アザラシの特別な種類.

Bopkye あるいは *popkye.* Mos. 暖かい, 暖かさ, 暑さ.

Bop. Mos. (水が) 沸騰する, 波立つ, 沸かす, *pop* あるいは *bopu* とも言う.

Boronaj. (地) シウ (Siu, Ciy⁽³⁾) 川.

Boru. Kl. Kam. 大きい.

Borukur. Lang. Kur. 大きい.

Bofoo. Kl. Mats. 赤ん坊, 子供.

Buj. Mos. 穴, *boj* 他とも言う.

Bujkokari. Mos. 聞こえる, 聴覚.

Bungara あるいは *bungari.* Mos. (ブンガラ), ふわふわした毛の生えた (フラシ天のような) 植物の一種.

Bunki. Mos. 見張り, 見張りに立つ.

— *karu.* Mos. 歩哨に立つ.

— *nye.* Mos. この見張り.

Bunkikamafuryepp. Mos. オランダイチゴ⁽⁴⁾.

Bunma. Mos. 米, 穀物. *Bunma tu tara.* Mos. 二つの大きな米の包み.

Buri. Mos. 仕方, 姿 (日本語の *furi* から), 様子. Kl. Kam. 山.

Busi. Mos. 矢筒, 簞 (えびら).

Busini. Mos. ピスタチオの木の種類.

Buyara. Mos. 窓.

B(V).

B(V). アイヌ語の字母の 3 番目の文字.

Va. 1. 草で編んだ丸い敷物(床を汚さないよう, その上に釜が置かれる). 2. 浅瀬, 渡渉.

Va áni pyétsika-píríka khyetányea? 歩いて渡ることができるか? 3. *An* から始まる疑問の際の接頭辞⁽⁵⁾. — *An kirogō va?* 長靴はどこだ? *Ah gákhka va?* 帽子はどこだ? (ギリヤーク語からの借用表現) 4. まれに命令文を作るための小詞. *Truj khyésyeva,* 息をもっと深く吸って吐きだしなさい. *Asin'ova!* 外に出ろ! *Akhkas'-va!* 行け! 5. 現在および過去の副動詞のしるし. *Oman trucuyeva káiki eneyájkar' isyam,* 去りたい気持ちにもかかわらず, 全くそうすることが出来ない. *Uf tusujyeva kaiki koyajkus'* 手に入れようとしたが, できなかった. *Omanova ekh,* 行ってきて, また戻る

(3) 現在のロシア語正書法では, Счу。

(4) 藻汐草では「虵イチゴ」。

(5) 原文のまま

Вавай.

— 43 —

Вакирорд.

кайки кояйкусь, доставалъ, но не могъ достать. *Оманова эх*, съѣздивши воротиться. 6. Какъ знакъ прошедшаго есть грубый Руссизмъ. 7. Какъ окончаніе глаголовъ въ неопредѣленномъ склоненіи и какъ частичка усиливающая значеніе нарѣчій (*пиррика-ва!* очень хорошо) есть грубый Гильяцизмъ. 8. Мос. Означаетъ болѣе близкое отношеніе при существительныхъ. При глаголахъ есть партиципальная частичка. *Ва* есть опредѣляющая частичка, которая при существительныхъ заступаетъ мѣсто члена. *Гарики тѣже ва шаке шинтоко аштеканъ*, лѣвою рукою подаетъ онъ ушатъ вина. *Шинанта уэкарива бунки нэ релянъ*, мы соберемся на одномъ мѣстѣ и будемъ сторожить. *Цикочу цисе анакинэ икоріэ ашинкэва огари шамъ*, что касается нашего дома, то въ немъ не приобретено никакихъ богатствъ. *Шіойта ашину ва нукару*, онъ выходитъ и смотритъ.

Вавай. Геогр. озеро.

Вагасасса. Брот. шпага, мечъ.

Вай, смягченное *ванъ*, десять. *Вайванід*, двѣ тысячи. *Ту (іне, ивѣй, тунесай, вампе)* *вайванід*, 4000 (8,000, 12,000, 16,000, 20,000).

— *сневѣно*, двѣ тысячи. *Сневѣно икасьма-вайсневѣно*, двѣ тысячи двѣсти. *Тусневано (тресневано, —инесневано, —асиснесневано, —ивайсневано, —арувайсневано, —тупейсневано, —синеписайсневано)* *икасьма вайсневано*, двѣ тысячи четыреста (2,600; — 2,800, — 3,000, — 3,200, — 3400, — 3600, — 3800, —).

830. *Вака.* Дав. вода. Лапг. Мац. Юж. Сах. Кл. Сах. Бальб. Мац. Брот. (*Wakha*). Мос. (и *вакка*).

— *ишама котанъ*. Дав. безводное мѣсто.

Вакѣми. С. длинная морская капуста.

Вакаранай.

Вакй, маленькая травка. *Ни* —, маленькая травка растущая на деревьяхъ.

Вакіна. С. мохъ (для стройки домовъ). Син. *сийн-тусь*.

Вакирорд. С. собственное мужское имя.

6. 過去時制の印として, 粗野なロシア語からの借用表現である。7. 不定法の動詞の語尾として, および, 副詞の意味を強める小詞として (*pirika-va!* とても良い) 粗野なギリヤーク語からの借用表現である。8. Mos. 名詞とともに用いられると, より緊密な関係を意味する。動詞とともに用いられると, 分詞を表す小詞となる。Va は名詞とともに用いられると冠詞の代わりの役割を果たす定語的な小詞である。Gariki tekye va shakye shintoko atstyekan, 左手で彼は酒の入った桶を差し出す。Shinanta uekariva bunki ne ryeyan, われわれは一箇所に集まって, 見張りをするだろう。Tsikotsu tsisye anakine ikorie ashinkyeva ogari sham, 我が家に関しては, 何の財産もない。Shiojta ashinu va nukaru, 彼は外に出て, 見る。

Vavaj. (地⁽⁶⁾) 湖。

Vagasassa. Brot. 剣, 刀。

Vaj, van の軟音化したもの, 十。Vajvangō, 二千。Tu (ine, ivāj, tunyesāj, vampye) vajvangō, 4000 (8000, 12000, 16000, 20000)。

- snyevāno, 二千。Snyevāno ikās'ma-vajsnyevāno, 二千二百。Tusnyevano (tryesnyevano, —inyesnyevano, —asisnyesnyevano, —ivajsnyevano, —aruwajsnyevano, —pupyejsnyevano, —sinyepisajsnyevano) ikās'ma vajsnyevano, 2400 (2600, —2800, —3000, —3200, —3400, —3600, —3800)。

Vaka Dav. 水。Lang. Mats. S. Sakh. Kl. Sakh. Bal'b. Mats. Brot. (Wakha). Mos. (vakka とも言う)。

- ishama kotan. Dav. 水のない場所。

Vakāmi. (名) 長い昆布。

Vakaranaj.

Vakì, 小さい草。Ni—, 木に生える小さい草。

Vakína. (名) 苔 (建てものための)。 (同) sîntus'。

Vakirorō. (名) 男性の名。

(6) 原文のまま

Вакка.

— 44 —

Вампе этупесапо.

- Вакка*, см. *вахка*.—Мос. (*вакка*, *вака* или *вашка*), вода. Фюр.
- *асинь*, см. *вахка асинь*.
- *бопъ*. Мос. кипѣть (о водѣ).
- *ке*. Мос. сосудъ, которымъ выбрасываютъ пещетоту изъ корабля.
- *кукуцу*. Мос. названіе растенія.
840. — *кушь*. Дав. паводненіе.
- *той-той*. Мос. ласточка.
- *хури*. Геогр. третій притокъ (спизу) рѣки Поронехная.
- Вамбе* или *вамби*. Дав. десять. Лавг. Юж. Сах. Кл. Сах. Бал. Мац.
- *арувано хоцъ*. Дав. сто тридцать.
- *ашикини хоцъ*. Дав. девяносто.
- *идохоцъ*. Дав. тридцать. Лавг. Юж. Сах.
- *инихоцъ*. Дав. семьдесятъ.
- *прохоцъ*. Дав. ошибка вмѣсто *ирехоцъ* (вѣроятно отъ неразборчивости рукописи), пятьдесятъ.
850. — *прихоцъ*. Лавг. Юж. Сах. пятьдесятъ.
- *тубишано хоцъ*. Дав. сто пятьдесятъ.
- *шинебишано хоцъ*. Дав. сто семьдесятъ.
- *шиневацо хоцъ*. Дав. сто девяносто.
- *ювано хоцъ*. Дав. сто десять.
- Вампе*. Мѣст. этотъ, эта, это. Числ. десять. *Вампе-эivano-икасьма-сневано*, триста десять. *Вампе-не муї кднтэ*, далъ десять папушъ (табаку).
- *эарувано (эаруванъ id)*, сто тридцать. — *икасьма сневано*, 330.
- *эасійсьнеох*. девяносто.
- *эivano (эиванъ id)*, сто десять. *Сне икасьма вампе эivano*, сто одиннадцать.
- *эіныо*. семьдесятъ.
860. — *эсинеписано (эсинеписанъ id)*, сто семьдесятъ.
- *эсневано*, сто девяносто.
- *этрею*. пятьдесятъ.
- *этуго*. тридцать. — *икасьма сневано*, двѣсти тридцать.
- *этупесано (этупесанъ id)*, сто пятьдесятъ.

- Vakka*, ⇨ *vakhka*. —Mos. (*vakka, vaka* あるいは *vashka*), 水. ⁽⁷⁾Fyur.
- *asin'*, ⇨ *vakhka asin'*.
- *bop*. Mos. 沸騰する (水について).
- *kye*. Mos. 船から汚物を捨てる容器.
- *kukutsu*. Mos. 植物の名.
- *kush'*. Dav. 洪水.
- *toj-toj*. Mos. ツバメ.
- *khūri*. (地) ポロピエフナイ (Poropyekhnaj, Поропехнай) 川の (下から) 3 番目の支流.
- Vambye* あるいは *vambi*. Dav. 十. Lang. S. Sakh. Kl. Sakh. Bal.Mats.
- *aruvano khots*. Dav. 百三十.
- *ashikini khots*. Dav. 九十.
- *idokhots*. Dav. 三十. Lang. S. Sakh.
- *inikhots*. Dav. 七十.
- *prokhots*. Dav. *iryekhots* とすべきところの誤り (おそらく, 手稿の判読しにくさから), 五十.
- *irikhots*. Lang. S. Sakh. 五十.
- *tubishano khots*. Dav. 百五十.
- *shnyebishano khots*. Dav. 百七十.
- *shnyevano khots*. Dav. 百九十.
- *yuvano khots*. Dav. 百十.
- Vâmpye*. (代) この. (数) 十. *Vâmpye-eivano-ikas'ma-snyeváno*, 三百十. *Vâmpye muj kônte*, 葉たばこ (たばこ) 十束与えた.
- *earuváno (earuvan gô)*, 百三十. — *ikas'ma snyevano*, 330.
- *easís'nyegokh*. 九十.
- *eivano (eivan gô)*, 百十. *Snye ikás'ma vâmpye eivango*, 百十一.
- *eín'go*. 七十.
- *esinyepisáno (esinyepisan gô)*, 百七十.
- *esnyeváno*, 百九十.
- *étryego*. 五十.
- *étugo*. 三十. — *ikás'ma snyeváno*, 二百三十.
- *etupyesáno (etupyecan gô)*, 百五十.

(7) 不明

Вапаки.

— 45 —

Вѣптѣ.

Ванаки. Мос. десять. *Ванаке.* Страл. десять. *Ванакъ.*

Ланг. Мац. десять.

Вѣнахки, не звать (Японизмъ).

Вѣнахкире, не знаю (Японизмъ).

Ванагкисъ.

Ванбе. Мос. десять. *Ванбе-и-аруване юцъ.* Мос. сто тридцать.

— *и-ашикине-юцъ.* Мос. девяносто.

— *идоюцъ.* Мос. тридцать (*i*—сокращение отъ *ишама* „безъ“, *до*—діалектически вмѣсто *ту*, два). Ланг. Мац.—*итоюцу*.

— *и-иване юцъ.* Мос. сто десять.

— *и-инегюцъ.* Мос. семьдесятъ.

870. — *икашима инегюцъ.* Мос. девяносто.

— *икашина реюцъ.* Мос. семьдесятъ.

— *ирегюцъ.* Мос. пятьдесятъ. Ланг. Мац. — *ни-реюцу*.

— *и-тубешане юцъ.* Мос. сто пятьдесятъ

— *итуюцъ.* Мос. тридцать (*i*—сокращение *ишама* „безъ“).

— *и-шнебешане юцъ.* Мос. сто семьдесятъ.

— *и-шневане юцъ.* Мос. сто девяносто.

Ванби. Мос. десять.

— *арувано юцъ.* Мос. сто тридцать.

— *ашикини юцъ.* Мос. девяносто (*ванби* вмѣсто *ванби-и*).

— *и до юцъ.* Мос. тридцать.

— *ини юцъ.* Мос. семьдесятъ (*ванби* вмѣсто *ванби-и*).

— *при юцъ.* Мос. пятьдесятъ (*ри-юцъ* діалектически *ре юцъ*).

— *тубишано юцъ.* Мос. сто пятьдесятъ.

— *шнебишано юцъ.* Мос. сто семьдесятъ.

— *шневано юцъ.* Мос. сто девяносто.

— *ювано юцъ.* Мос. сто десять.

Ванка. Пал. пять.

Вѣно (или *вѣню*), двѣсти. *Сне-вѣно*, 200. *Ту ванѣд*, 400 и т. д.

Вѣнто, десять (неправильно вмѣсто *то*, или вмѣсто *ванѣ*), десять дней.

Вѣнтѣ. Гл. звать, понимать, разумѣть. Прил. знакомый, ая.

Vanaki. Mos. 十. *Vanakye*. Stral. 十. *Vanak*. Lang. Mats. 十.

Vânakhki, 知らない (日本語からの借用表現).

Vânakhkirye, (私は) 知らない (日本語からの借用表現).

Vanakhkis'.

Vanbye. Mos. 十. *Vanbye-i-aruvanye gots*. Mos. 百三十.

— *i-ashikinye-gots*. Mos. 九十.

— *idogots*. Mos. 三十. (*i* は *ishama* 「～なしに」の省略形, *do* は方言では *tu* 「2」の代わり). Lang. Mats. — *itogots*.

— *i-ivanye gots*. Mos. 百十.

— *i-inyegots*. Mos. 七十.

— *ikashima inye-gots*. Mos. 九十.

— *ikashina ryegots*. Mos. 七十.

— *iryegots*. Mos. 五十. Lang. Mats. — *niryegotsu*.

— *i-tubyeshanye gots*. Mos. 百五十.

— *itugots*. Mos. 三十. (*i* は *ishama* 「～なしの」の省略形).

— *i-shnyebyeshanye gots*. Mos. 百七十.

— *i-shnyevanye gots*. Mos. 百九十.

Vanbi. Mos. 十.

— *aruvano gots*. Mos. 百三十.

— *ashikini gots*. Mos. 九十 (*vambi-i* の代わりに *vanbi*).

— *i do gots*. Mos. 三十.

— *ini gots*. Mos. 七十 (*vanbi-i* の代わりに *vanbi*).

— *iri gots*. Mos. 五十 (*ri-gots* は方言では *rye gots*)

— *tubishano gots*. Mos. 百五十.

— *shnyebishano gots*. Mos. 百七十.

— *shnyevano gots*. Mos. 百九十.

— *yuvano gots*. Mos. 百十.

Vanka. Pal. 飲む.

Váno (あるいは *vángo*), 二百. *Snye-váno*, 200. *Tu vangò*, 400 など.

Vánto, 十 (誤って, *to* の代わり, あるいは *van* の代わりに), 10 日間.

Vánte. (動) 知っている, 分かる, 理解する. (形) 馴染みの.

Вáнтэ ўтара.

— 46 —

Вáта.

Вáнтэ ўтара, знакомый человекъ.

— *утарака*, знакомые люди, знакомый пародъ.

Вану, по Пф. диалектически вмѣсто *вано*.

— *иневано юцъ*. Мос. двѣ тысячи.

— — *хоцъ*. Дав. двѣ тысячи.

Ванъ (или *вай*), сокращенное *вамте*, десять, десять разъ (въ числительныхъ). Мос. десять.

— *идъ*, двѣсти.

880. — *юци ка*, или *сневáно ка*, лучше *сне тáнку*, сто веревокъ на соболей.

— *ваню*, двѣ тысячи.

— *ванъ ваню*, двадцать тысячъ.

— *ванъ шневане юцъ*. Мос. „сто тысячъ“.—Слѣдуетъ сказать: двадцать тысячъ.

— *ка*, или *сне опíсьне*, 10 веревокъ для ловли соболей.

— *ни*. Мос. десять человекъ (см. *ни*).

— *ни ине юцъ икашима шневанс юцъ*. Мос. двѣсти семьдесятъ человекъ (*ванъ ни ине юцъ* вмѣсто *ванъ бе ни ине юцъ*). *Матомай мушири-камуй икири-кашке шаморонъ нишканъ мушири-камуй ванъ-нихъ тэке нэ кору*, 270 князей изъ цѣлой Японіи исполнили повелѣніе противъ князей Мацмая.

Варà. 1. Рисовая солома (сл. Яп.). 2. Прил. младшій (въ противоположность *кiяне*)

— *áйну*, младшій (въ противоположность *кiянне* или *юни*).

— *но*, младшее дитя (младшій сынъ или младшая дочь). Син. *пóни-ўне-нд*.

890. *Варанджи*. С. травяной башмакъ.—(и у Японцевъ и Айновъ); дѣлается обыкновенно изъ рисовой соломы.

Варантука. Мос. названіе рыбы.

Варáпа. С. устрица, *ostrea aedulis*.

Вáре. Гл. зажигать (*ўнджи* —; *ни* —, *рóсугу*—), см. *ўáре*.

Вáри. Геогр. Аинско-Японское селеніе въ 2 в. къ сѣв. отъ Мануи.

Васасо. Брот. дитя. *Васосо*. Кл. Мац. дитя.

Вáта. С. хлопчатая бумага.

Vánte útara, 知人.

— *utaraka*, 知り合いの人々, 顔見知りの人々.

Vanu, Pf. によると, 方言で *vano* の代わり.

— *ishnyevano gots*. Mos. 二千.

— — *khots*. Dav. 二千.

Van (あるいは *vaj*), *vampye* の省略形. 十, 十回 (数詞として). Mos. 十.

— *gð*, 二百.

— *gotsi ka*, あるいは *snyeváno ka*. より良くは, *snye tátku*. クロテン用の百本の縄.

— *vango*, 二千.

— *van vango*, 二万.

— *van shnyevanye gots*. Mos. 「十万」. — 2 万と言うべき.

— *ka*, あるいは *snye opís'pye*, クロテンを捕まえるための 10 本の縄.

— *ni*. Mos. 十人の人 (⇒ *ni*).

— *ni inye gots ikashima shnyevanye gots*. Mos. 二百七十人の人 (*van bye ni inye gots* の代わりに *van ni inye gots*) *Matomaj mushirikamuj ikiri-kashkye shamoron pishkan mushiri-kamuj van'-nikh tekye ne koru*, 日本中の 270 の諸侯がマツマイの諸侯に敵対する命令を実行した.

Varã. 1. 稲藁 (日本語). 2. (形) 年少の (*kiyánye* の反対).

— *ájnu*, 年少の人 (*kiyánnnye* あるいは *yápi* の反対).

— *po*, 年少の子供 (最年少の息子あるいは年少の娘). (同) *póni-únye-pð*.

Varandzhi. (名) 草で編んだ靴. — (日本人のもアイヌのも); 普通, 稲藁から作られる.

Varantuka. Mos. 魚の名.

Varápa. (名) 牡蠣, *ostrea aedulis*.

Várye. (動) 火をつける (*úndzhi*—; *ni*—, *rósugu*—), ⇒ *uárye*.

Vári. (地) マヌヤ (Manuya, Мануя) の北方 2 露里のアイヌと日本人の村.

Vasasso. Brot. 子供. *Vasoso*. Kl. Mats. 子供.

Váta. (名) ワタ (植物としての).

Ватавбуси.

— 47 —

Вебегари.

Ватанбуси. Мос. шапка особеннаго вида.

Ватара. Мос. скала, утесъ. — *шнениъ.* Мос. одна скала.

— *китай.* Мос. вершина скалы. *Ватара китай* *ке канна-камуй сюнъ фуми анъ.* На вершинѣ скалы есть грохочущій звукъ грома.

900. *Ваттесъ.* Дав. солома. *Ваттесъ сацки мунъ.* Кл. Сах. солома (сухая трава).

Ваю. Мос. названіе птицы.

Вѣха. Кл. Мац. Бал. Сах. вода.

Вахка. С. вода. *Вахка омаре,* паливать воды (въ котель)

— *асинъ.* С. паледъ (веспою на рѣкѣ). Син. *канъ-вѣхка.*

— *ка* или *каскета,* поверхность воды.

— *ка́та,* на водѣ, по водѣ.

— *санъ,* наводненіе.

— *сэсехка су,* самоваръ (названіе вымышленное экспромтомъ Каситуру).

— *умѣри,* купаться (грубый Японизмъ).

910. — *унѣнъ,* брызги на водѣ (отъ сильнаго вѣтра). Син. *неунѣнъ.*

— *цисъ-цисъ,* каплетъ (съ потолка).

Вахкаа. Лапг. Сѣв.-вост. Сах. вода.

Вахкахѣри. Геогр.

Вѣхтэ. С. припасъ. *Индѣ-вѣхтэ,* съѣстные припасы.

Вѣхтэно-анъ или *уѣхтэно-анъ.* Гл. быть приготовленнымъ. *Вой-индѣ уѣхтэно анъ,* разной пищи много.

Вѣхци. С. клещи. Сл. Яп. Син. *кануфне.*

Вѣхцинѣ. Сл. Яп. Син. *кануфне.*

Вѣхцисъ. Сл. Яп. щипцы, клещи. Син. *кануфне.*

Вацка. Кл. Мац. Бал. Сах. вода.

Вашка. Мос. вода.

Ваюна (*wauna*). Брот. десять.

Ваяшакфъ. Дав. безсовѣстный, глупый.

Ваяшино. Мос. мудрый, умный. — *гуру,* мудрый человекъ, разсудительный человекъ.

Ваяшину. Дав. острый человекъ. Мос. умный, разсудительный.

— *гуру.* Дав. умной, разумный человекъ.

920. *Вебегари.* Дав. извѣстіе.

Vatanbusi. Mos. 特別な形の帽子.

Vatara. Mos. 岸壁, 切り立った岩. — *shnyep̄p̄*. Mos. 一つの岸壁.

— *kitaj*. Mos. 岸壁のてっぺん. *Vatara kitaj kye kanna-kamuj snots fumi an*. 岸壁の
てっぺんで雷鳴がとどろいている.

Vattyes. Dav. 藁. *Vattyes satski mun*. Kl. Sakh. 藁 (乾いた草).

Vauo. Mos. 鳥の名.

Vākha. Kl. Mats. Bal. Sakh. 水.

Vakhka. (名) 水. *Vakhka omarye*, 水を注ぐ (釜に).

— *as̄in'*. (名) 氷の表面にできた水 (春に川面で). (同) *kanā-vākha*.

— *ka* あるいは *kāskyeta*, 水の表面.

— *kāta*, 水面に, 水の上を.

— *san*, 洪水.

— *syēs̄yekhka su* サモワール (カシトゥル (Kasituru, Каситур) が即席に考え出した名)

— *umāri*, 水浴する (入浴する) (粗野な日本語からの借用表現).

— *up̄ūn*, 水面のしぶき (強風による). (同) *pyeup̄ūn*

— *tsis'-tsus'*, 漏る (天井から).

Vakhkaa. Lang. N. -E. Sakh. 水.

Vakhkakhūri. (地)

Vākhte (名) 食料, 在庫品. *Ipyē-vākhte*, 食料品.

Vakhteno-an あるいは *uākhteno-an*. (動) 用意されている. *Voyā-ipyē uākhteno an*, たく
さんの様々な食べ物.

Vākhtsi. (名) くぎ抜き. 日本語の単語. (同) *kānuf̄pye*.

Vakhtsinā. 日本語の単語. (同) *kānuf̄pye*.

Vākhtsis' 日本語の単語. ペンチ, くぎ抜き. (同) *kānuf̄pye*.

Vatska. Kl. Mats. Bal. Sakh. 水.

Vashka. Mos. 水.

Vayuna (wauna). Brot. 十.

Vayashakf. Dav. 厚かましい, ばかな.

Vayashino. Mos. 賢明な, 利口な. — *guru*, 賢明な人, 思慮深い人.

Vayashinu. Dav. 明敏な人. Mos. 利口な, 思慮深い人.

— *guru*. Dav. 利口な, 良識ある人.

Vyebyegiri. Dav. 知らせ.

Вебекере.

— 48 —

Венъ камуй асисъпе.

Вебекере. С. вѣсть, извѣстіе.

Вевіосека. Пр. кривоногій, колченогій (съ пятками внутрь).

— кемѣ, кривая нога.

Вегашину (wāgashinu). Кл. Сах. умный.

Вейсуйѣ. Пр. кривоногій. Син. *вевіосеки* и *асуру*.

Вейкиро анъ! наконецъ свидѣлись; сколько лѣтъ, сколько зимъ! Син. *вѣнуськане*

Вейсожи айну, сидящіе попарно на угощеніи и имѣющіе одну чашку на пару.

Вѣко, мщеніе на взаимную смерть, отмстить смертью врага (оскорбившаго) и потомъ умертвить самого себя.

Вемпесани. Гл. ругать, злословить. *Хемата сетѣ вемпесани* (или *коцѣрувенъ*)? какая собака ругаетъ меня?

930. *Вѣмпира*. С. стрѣлка лука (растенія), лукъ сѣянецъ.

Вѣнанкара. Гл. здороваться. Син. *инѣнукарихтѣ* и *уранкарабаре*.

Вѣнкотанъ. Геогр. 1. Аинское селеніе въ 71 верстѣ съ сѣверу отъ Мануи. 2. Аинско-Японское селеніе въ 116 верстахъ къ югу отъ Мануи.

Венкотѣкомаре, нести или держать вдвоемъ на плечахъ (ушатъ).

Вѣнночи. Геогр. мысъ въ 102 верстахъ къ западу отъ Карсакова (перевалъ).

Вентмесанъ. Геогр. Бѣлк. (иначе *усури*). Аинско-Японское селеніе въ 97 верстахъ къ сѣверу отъ Кусуная, иначе *Вендвессанъ*. Геогр. Шм.

Вентисе. Геогр. Гл. мысъ къ югу отъ Мауки.

Вѣнтѣ. Гл. рвать, драть. *Нану вентѣ*, избить, обезобразить лице.

Вѣнтѣх. Гл. зачеркнуть (написанное).

Вѣнуськане! сколько лѣтъ, сколько зимъ! Син. *вейкиро анъ*, очень пріятно видѣться!

940. *Венуярушка*. Дав. ругать Н: ф. иск. *венъ-ируска*.

Венъ, худой, дурной, некрасивый, худо, дурно, больно, нельзя.

— *камуй*, злой богъ, злой демонъ. Син. *венъ-ояси*.

— *камуй асисъпе*, карбункулъ.

Vyebyekyerye. (名) 消息, 知らせ.

Vyevgōsyeka. (形) 足の曲がった, 片ちんばの (かかとが内側に入った).

— *kyemā*, 曲がった足.

Vyegashinu (wāgaminu?⁽⁸⁾). Kl. Sakh. 利口な.

Vyegojsujyē. (形) 足の曲がった. (同) *Vyevgōsyeka* および *āsuru*.

Vyējkiro an! やっと会えた; 久しぶりだな! (同) *vyēnus'kanye*.

Vyēsokhki ājnu, 二人でごちそうについていて, 二人で一つの皿を共有している人達.

Vyēko, 相互の死による復讐, 敵 (侮辱した者) の死により復讐し, 後で自害する.

Vyem̄pyesāni. (動) ののしる, 中傷する. *Khemata syetā vyem̄pyesani* (あるいは *kochāruwyen*)

私をののしるのはどこのどいつだ?

Vyēm̄pira. (名) ネギのとう (植物), ネギの苗木.

Vyēnankara. (動) 挨拶を交わす. (同) *inānukarakhte* および *urānkarabarye*.

Vyēnkotan. (地) 1. マヌヤ (Manuya, Мануя) の北方 71 露里にあるアイヌの村. 2. マヌヤの南方 116 露里にあるアイヌと日本人の村.

Vyenkotākhkomarye, 肩に担いで二人で (桶を) 運ぶ, 担いでいる.

Vyēnnochi (地) カルサコフ (Karsakov, Карсаковъ) の西方 102 露里にある岬 (渡し場).

Vyentvyesan (地) Belk. (*usurī*⁽⁹⁾ とも言う). クスナイ (Kusunaj, Кусунай) の北方 97 露里にあるアイヌと日本人の村. ヴェンドゥヴェッサン (*Vyendvyessan*, Вендвессанъ) とも言う. (地 Shm.).

Vyentisyē (地) Gl.⁽¹⁰⁾ マウカ (Mauka, Маука) の南方の岬.

Vyēnte. (動) 破る, 引き裂く. *Nanu vyente*, 殴る, 顔を醜くする.

Vyēntekh. (動) 線を引いて消す (書かれたものを).

Vyēnus'kānye! 久しぶりだな! (同) *Vyekiro an*, 会えてうれしい!

Vyenyuyurushka. Dav. ののしる. N⁽¹¹⁾: f.⁽¹²⁾ isk.⁽¹³⁾ *vyen-irus'ka*.

Vyen, 悪い, 不道德な, 醜い, 悪く, 不道德に, 痛く, できない.

— *kamūj*, 悪魔, 悪霊. (同) *vyen-oyāsi*.

— *kamūj asīs'pye*, 瘍 (よう) (皮下組織の炎症).

(8) 不明

(9) 原文のまま。地名なので、大文字で始めるべきところであろう。

(10) 不明。Глен (Glyen) のことか?

(11) 不明

(12) 不明

(13) 不明

Венъ камуй кисара- — 49 —

Вобса.

- Венъ камуй кисара пуй*, ракушка мягкая, служащая жилищемъ краба отшельника и похожая на ухо (лекарство отъ ушныхъ болѣзней).
- *орусьне*, злое дѣло, злодѣяніе.
 - *ояси*, демонъ производящій сумасшествіе, злой демонъ.
 - *ояси шумъ*, шумъ шаговъ злаго демона.
 - *ояси каръ айну*, сумасшедшій, помѣшанный, бѣшеный.
 - *ояси ѳнджи*, огонь злаго демона.
950. — *тру*, безпутица, дурная дорога.
- *чиканъ* (*венъ чиканъ*), черная ворона. Син. *эѳека*.
- Венѳнтрумъ*. Геогр. мысъ въ 130 верстахъ къ югу отъ Манун (близъ селенія *Тунайча*).
- Венецѳ*. Гл. сталкиваться (о судахъ). *Ту дайну венецѳ*.
- Всрѣдай*. С. трава съ съѣдобнымъ корнемъ.
- Вере такуса*, шаманный инѳу, бубенный инѳу.
- Веськомурай*, или *веськомурайна*, обнимать, обниматься (съ женщиною).
- Веусѳ*. Гл. свивать (веревку), сколачивать (доски).
- Вѣчи*. Гл. знакомиться, подружиться, свыкнуться, полюбить другъ друга (напр. съ вновь пришедшими Русскими).
- Вимбира*. Геогр. Шм. скала близъ р. Орокѣсъ (въ сѣверу).
960. *Винцисъ*. Геогр. мысъ въ 211 верстахъ къ югу отъ Кусуная.
- Витурусѳ*. Дав. артельщикъ, въ Нѳм. Дав. *witurfef*.
- Во*. С. четверть (мѣра длины).
- Вобокимба* (*вобокимпа*). Прил. сильный, имѣющій большую силу (Айну).
- Вой-амне ку эивава*, см. *эивава*.
- *амне-вахтэ*, очень много (всего).
- Вобка инкара*. Гл. провожать (отѣзжающаго или уходящаго).
- Вобса*. С. очередь.
- *о-кари-кане*. Нар. поочереды. *Вобса-о-кари-кане-пунки каръ*, стоять на часахъ поочереды.

Vyen kamũj kusara puj, 柔らかい貝, ヤドカリの住処になり, 耳に似ている (耳の病気の薬).

— *orũs'pye*, 悪業, 悪事.

— *oyasi*, 精神錯乱を引き起こす悪霊, 悪魔.

— *oyási gum* 悪魔の足音.

— *oyasi karà ájnu*, 狂人, 精神異常者, 凶暴な人.

— *oyási úndzhi*, 悪魔の火.

— *tru*, 通行できる道がないこと, 悪路.

— *chikāp (vyen chikākh)*, ハシボソガラス. (同) *etúvka*.

Vyenéntrum. (地) マヌヤ (Manuya, Мануя) の南方 130 露里にある岬 (トゥナイチャ (Tunaj-chā, Тунайча) 村の近く)

Vyepyetsyũ (動) 衝突する (船について). *Tu ájnu vyepyetsyũ*.

Vyeryekāj. (名) 食用となる根をもつ草.

Vyerye tákusa, シャーマンの *ináu*, タンバリンの *ináu*.

Vyes'komuraj, あるいは *vyes'komuràjpa*, 抱く, 抱き合う (女性と).

Vyeusi. (動) なう (縄を), 打ち付ける (板を).

Vyéchi. (動) 知り合いになる, 親しくなる, 慣れる, 互いに愛しあう (たとえば, 新たにやって来たロシア人と).

Vimbira. (地 Shm.) オロケス (Orokyès, Орокёсь) 川の近くの崖 (北方).

Vĩntsis' (地) クスナイ (Kusunaj, Кусунай) の南方 211 露里にある岬.

Viturusye. Dav. 同業組合員, ドイツ語で. Dav. witurufe.

Vo. (名) 4 分の 1 アルシン⁽¹⁴⁾ (長さの単位).

Vobokĩmba(vobokĩmpa). (形) 強い, 大きな力を持つ (Ajnu).

Voj-ám̄pye ku eiváva, ⇨ *eiváva*.

— *ám̄pye-vákhte*, とてもたくさん (合計して).

Vóka ín̄kara. (動) 見送る (出発する者, あるいは去っていく者を).

Voósa. (名) 順番.

— *o-kari-kanye*. (副) 順番に. *Voósa-o-kari-kanye-pũnki karà*, 順番に歩哨に立つ.

(14) アルシン(аршин)は, ロシアの旧長さの単位. 1 アルシンは 71 cm なので, 4 分の 1 アルシンは約 18 cm である.

Ворѡ.

— 50 —

Вяхти.

Ворѡ. Гл. размачивать въ водѣ. *Сари кирѡ* —, вымачивать въ водѣ (соленую рыбу), отмочить.

— *хѣцире*, купаться, купанье.

970. *Ворѡсьми*, свалиться, упасть съ чего (съ перекладины). *Най охта* —, свалиться въ рѣку.

Вѡса. С. бердо (для ткапья).

— *юну*, вдѣвать нитки въ бердо.

Вѡсе. Гл. выть. *Сетѡ вѡсе*, собака воетъ.

Вѡсокари, въ замѣнъ другаго, послѣ другаго. С. очередь.

— *охтѡ окѡй*, жить по выѣздѣ другаго (въ домѣ).

Вѡуво. Кл. Кам. напѣрстокъ.

Вѡй. Прил. разный.

— *икосайѡ*, разная пища.

— *ипѡ*, разная пища.

— *каѡхкоро*. Гл. принимать другой видъ. Син. *укаѡхкоро*.

980. — *ма мѡситѡ*. Гл. сомнѣваться видя вновь пришедшій народъ (съ хорошей или дурной цѣлью онъ пришелъ). Син. *вѡя-мѡфтѡ?*.

— *мпе аськай айну*, мастеръ на всѣ руки (и играть на балалайкѣ, и плясать, и пѣсать и работать).

— *мѡфтѡнукара*, или *уѡй-мѡфте нукара*, видѣть въ первый разъ незнакомаго человѣка, см. *ѡя-мѡфтѡ*.

— *саѡх* или *саѡх айну*. Пр. дурно говорящій, не-краснорѣчивый 'человѣкъ.

Вѡясьну. Пр. краснорѣчивый (— *айну*), искусно говорящій и вѣрно передающій слова другихъ. Против. *вѡясаѡх*.

Вѡятунокоро. Пр. разноцвѣтный, играющій разными цвѣтами (о бриллиантѣ).

Вѡнѡа. П.—М. худо, дурно.

Вѡмокутѡа. Дав. диво.

Вяхти. Геогр. Гл. деревня Гиляцкая къ сѣв. отъ Дуѡй.

- Vorō.* (動) 水の中で柔らかくする. *Sári kirō* —, 水の中で塩気を抜く(塩漬けの魚の), 水につけて柔らかくする.
- *khyětsirye*, 水浴する(入浴する), 水浴.
- Vorós'mi*, 落ちる, ~から落ちる(梁から). *Naj okhta* —, 川に落ちる.
- Vósa.* (名) 箒(おさ)(機織のための).
- *yuunū*, 箒に糸を通す.
- Vósye.* (動) 吠える. *Syetā vósye*, 犬が吠える.
- Vósokari*, 他のもの(人)の代わりに, 他のもの(人)の後で. (名) 順番.
- *okhtā okāj*, 他の人が出て行った後すぐ暮らす(家で).
- Vouvo.* Kl. Kam. 指ぬき.
- Voyā.* (形) さまざまな.
- *ikosajō*, さまざまな食物.
- *ipyē*, さまざまな食物.
- *kákhkoro.* (動) 他の姿を見せる. (同) *ukákhkoro.*
- *ma mósite.* (動) 新しくやって来た人たちを見て疑う(彼らがやって来たのは, 良い目的か, あるいは悪い目的でか). (同) *voya-múfte?*
- *mpye as'kāj ájnu*, なんでも屋(八方美人)(バラライカも弾くし, 踊るし, 文字も書くし, 仕事もする).
- *múftenúkara*, あるいは *uoyā-múfte núkara*, 初めて見知らぬ人に会う. ⇒ *oya-múfte.*
- *sakh* あるいは *sakh ájnu*. (形) 話の下手な, 雄弁ではない人.
- Voyás'nu.* (形) 雄弁な(— *ájnu*), 巧みに話し, 正確に他の人の言葉を伝える.
- (反) *voyásakh.*
- Voyatúnkoro.* (形) 色とりどりの, さまざまな色にきらめく(ダイヤモンドについて).
- Vynva.* P.-M. 悪く, 不快に.
- Vyamokutiva.* Dav. 驚くべきこと, 奇跡.
- Vyakhti.* (地) Gl.⁽¹⁵⁾ ドゥーイ (Duj, Дуй) 北方のギリヤーク人の村.

(15) 不明. Глен (Glyen) のことか?

Га.

— 51 —

Гакотате.

Г.

Г. Г. ЧЕТВЕРТАЯ БУКВА АИНСКОЙ АЗБУКИ.

Га. 1. Частичка употребляемая для благозвучія, также какъ частички *ие*, *и*, *ю* и *у*. *Ку по ю*, мой ребенокъ. *Танъ ими-эйми ие*, это платье—твое (*эйми* вмѣсто *эани-ими*). *'Анокай анъ короне ие*, это наши вещи. *'Анокай анъ кйсери и*, это наша трубка (во всѣхъ этихъ фразахъ *ие* и *и* замѣняетъ „этотъ“ „это“). 2. Знакъ вопроса. *Ната брова ну иу?* отъ кого слышалъ? *Хемата шумъ ии?* что это за шумъ? *Хемата хау ие?* что это за голосъ? (здѣсь опущенъ глаголъ *анъ*). 3. Знакъ множественнаго числа.

Га. Мос. конечная частичка, о значеніи которой см. *ка*.

990. *Гаа.* Мос. выздоравливать, опускаться, идти ко дну (о рыбахъ), прибывать (о водѣ).

Гаатъ (*haat*). Брот. виноградъ.

Гаауре. Мос. бедро (ㇰㇵㇰㇰ), буквально: нисходящая нога. Срав. *ѳарауре*.

Габо или *габу*. Мос. мать.

Габуру (или *гапуру*). Мос. мягкій, пѣжный.

Гавъ (*hava*). (Срав. ст. *гавико*), меньшій, меньше.

Гл. уменьшаться. *Асисъне* —, чирей уменьшается.

Мачири —, рана подживаетъ. *Най гавъ*, вода въ рѣкѣ убываетъ.

Гавейки см. *хауейки*.

Гавеморе (*хавеморе*). Гл. беспокоить. Син. *эинуфъ*.

Прил. беспокойный.

Гавесина. С. собственное мужское имя.

Гагуу. Мос. пушъ, пупокъ.

Гаевену (*haehwaehnu*). Кл. Кам. пѣмой.

1000. *Гайнова ичари*. С. сакъ для ловли рыбы.

Гайокуне. Мос. панцырь, лата, броня.

Гайта. Мос. бѣгать, недостаточный.

— *ано*. Мос. недостаточнымъ образомъ.

Гака. Мос. шляпа, иначе *гакка*.

Гакотате. Мос. имя мѣста на островѣ Мацмаѣ.

Г(Г).

Г(Г). アイヌ語の字母の 4 番目の文字.

Ga 1. *gye, gi, go* および *gu* と同じように口調を整えるために使われる小詞. *Ku po go*, 私の赤ん坊. *Tan imi-ejmi gyê*, この服は君のだ (*eani-imi* の代わりに *ejmi*). *Ānokaj an korópye gye*, これは私たちの物だ. *Ānokaj an kísoyeri gi*, これは私たちのパイプだ (すべてこれらのフレーズでは *gye* および *gi* は「この」「これ」の代わりにしている). 2. 疑問の記号. *Náta órova nu gû?* 誰から聞いた? *Khyemata khum gi?* それはどんな物音だ? *Khyemata khau gye?* それはどんな声だ? (ここでは動詞 *an* が省略されている) 3. 複数形の印.

Ga. Mos. 文末の小詞, 意味については, ⇒ *ka*.

Gaa. Mos. 回復する, 降りていく, 底に行く (魚について), 増す (水について).

Gaat (haat). Brot. ブドウ.

Gaaurye. Mos. 太腿 (ハアウレ), 字義通りは: 降りていく足⁽¹⁶⁾. (比) *paraurye*.

Gabo あるいは *gabu*. Mos. 母.

Gaburu (あるいは *gapuru*). Mos. 柔らかい, 手触りのよい.

Gavâ (*khava*). ((比) *gâtsiko* の st.⁽¹⁷⁾), より小さい, より小さく. (動) 小さくなる.

Asís'pye—, 腫れ物が小さくなる. *Máchiri*—, 傷が少し治る. *Naj gavâ*, 川の水が減る.

Gavyejki ⇒ *khauyeyki*.

Gávyemorye (*khávyemorye*). (動) 心配をかける. (同) *éinuf*. (形) 不安そうな, 不安のある.

Gavyésina. (名) 男性の名.

Gaguu. Mos. へそ.

Gayevyenu (haehwaehnu). Kl. Kam. 啞の.

Gájnova íchari. (名) 魚を獲るためのたも網.

Gajokunye. Mos. 甲冑, 鎧.

Gajta. Mos. 走る, 不十分な.

— *ano*. Mos. 不十分に.

Gaka. Mos. 帽子, *gakka*. とも言う.

Gakotatyé. Mos. マツマイ島の地名.

(16) 原文のまま.

(17) статья (項目) の略か? しかし, この辞書には, *gâtsiko* の項はない.

Га́кусьни.

— 52 —

Гаратецу.

- Га́кусьни*. С. падающая (верхняя) поперечина въ *эчоро*.
Гамáлэ. Кр. собственное мужское имя.
Гамбе или *гамби*. Мос. отецъ.
Гáмпаки. С. одежда для голеней, наголенники.
 1010. *Гаму* или *гамъ*. Мос. листъ древесный.
Ганд. С. особенная болѣзнь въ родѣ нашего ускопа.
 — *нунз*, высасывать болѣзнь *ганд*.
Ганаре. Мос. виллообразное древко для рыбной ловли.
Ганге. Мос. близкій, иначе *ганке*, или *ганги*.
Гангено. Мос. близко, иначе *ганкено*, или *гангино*.
Гангино. Мос. близко. *Гангино арики*. Мос. подступать, подходить.
Гангкита. Кл. Кам. близкій.
Гангукачиуй. Мос. коромысло, стрекоза.
Гангуча. Геогр. отрасль Гиляковъ, живущая по р. Амгуни въ приморской области.
Гани (*hānih*). Кл. Кам. пища.
 1020. *Гани*. Мос. металлъ, конечная частичка (иначе *ганне*), о значеніи которой см. *канне*.
Ганкапуй. Мос. пупокъ.
Ганкекб. Мос. не близко (см. *ко*). „Быть неблизкимъ, слово сомнительное“.
Ганкоенэнэ.
Ганкопáну (*ханкопáну*). Глаг. не обращать вниманія, не вмѣшиваться (въ драку). Син. *ганкоенэнэ*.
Ганне. Мос. см. *канне*. *Ганъ бе батэки нэ-ушараширини анэ-ги ганне*, только эта вещь есть предметъ благоволенія (удовольствія).
Ганни. Кл. Кам. я.
Ганпопуй. Мос. пупокъ.
Гану. Ланг. Кур. я.
Ганъ. С. печать (которою печатають). Сл. Яп.
 — *чики*, см. *ханчинэ*.
 1030. *Гану*. Пал. собака.
Гануранг-чуннэ. Мос. второй мѣсяць года.
Гануру. Мос. мягкій, вѣжнѣй.
Гануто. Мос. предуготовленіе, распоряженіе.
Гарамъ. Мос. ящерица, иначе *гараму*.
Гаратецу. Мос. названіе растенія.

Gákus'ni. (名) *échoro*⁽¹⁸⁾ の落下する (上の) 横桁.

Galgál. Kr. 男性の名.

Gambye あるいは *gambi.* Mos. 父.

Gámpaki. (名) 脛のための衣類. 脛当て.

Gamu あるいは *gam.* Mos. 木の葉.

Ganà. (名) インポテンツの類の特別な病氣.

— *nun,* *ganà* の病気を吸い出す.

Ganarye. Mos. 魚を獲るための熊手状の竿.

Gangye. Mos. 近い, *gankye,* あるいは *gangi.* とも言う.

Gangyeno. Mos. 近くに, *gankyeno,* あるいは *gangino.* とも言う

Gangino Mos. 近くに. *Gangino ariki.* Mos. 歩み寄る, 近づく.

Gangkita. Kl. Kam. 近い.

Gangukachiuj. Mos. オニヤンマ, トンボ.

Ganguchà. (地) 沿海地方のアムグニ (Amguni, Амгунни) 川沿いに住むギリヤーク人の子孫.

Gani (*hānih*). Kl. Kam. 食物.

Gani. Mos. 金属, 文末の小詞 (*gannye* とも言う), 意味については, ⇒ *kannye.*

Gankapuj. Mos. ヘソ.

Gankyekô. Mos. 近くない (⇒ *ko*). 「近くない, 疑わしい語」

Gankogyenene.

Gankoniyanu(khankoniyanu). (動) 注意を払わない, 止めに入らない (けんかを). (同)
gankogyenene.

Gannye. Mos. ⇒ *kannye.* *Tan bye bateki ne-ushara-shirini an-gi gannye.* この物だけが
愛玩物 (気晴らしの対象) だ.

Ganni. Kl. Kam. 私.

Ganpopuj. Mos. ヘソ.

Ganu. Lang. Kur. 私.

Gan (名) 印 (捺印される). 日本語.

— *chiki,* ⇒ *khanchinê.*

Gapu. Pal. 犬.

Gapurap-chupp. Mos. 2月.

Gapuru. Mos. 柔らかい, 手触りのいい.

Gaputo. Mos. 下準備, 処理

Garam Mos. トカゲ, *garamu.* とも言う

Garatyetsu. Mos. 植物の名.

* ускоп は импотенция, вызванная порчей, наговором などとありました

(18) この辞書の *échoro* の項には, 「クロテン用の冬のワナ」と書かれている。

Гарика.

— 53 —

Гаукено.

Гарика. Мос. канатъ, шпурокъ, веревка. — *ани*, канатомъ, веревкою.

Гарикеу. Мос. названіе птицы.

Гарики. Мос. лѣвый, влѣво.

Гарики-ишаму. Мос. лѣвая рука, лѣвая сторона.

1040. *Гарики-ка.* Мос. веревка, шпурокъ.

Гарики тэки или *гарики тэке.* Мос. лѣвая рука.

Гару. Мос. названіе растенія похожаго на лилію.

Гаруки. Мос. влѣво.

— *шио.* Мос. (ヨシキルハ), печка на лѣвой сторонѣ комнаты. Въ крит. сѣдалище на лѣвой сторонѣ залы.

Гасами. С. ножницы, сл. Яп.

Гато боки. Мос. часть ноги подъ колѣномъ, подмышка.

Гатонинъ. Мос. часть ноги подъ колѣномъ.

Гатоз. Мос. нижняя губа.

Гатуру, см. *хатуру.*

Гатцокориссу. Геогр.

Гау, см. *хау.* Мос. звукъ, голосъ. *Тэ унъ шишамъ* *анакине ашиуру-аши русике руи гау анна*, что касается сего человѣка, то достающаяся ему значительная награда произведетъ много шуму.

1050. *Гаугатте.* Мос. спать съ висящею внизъ головою.

Гауги. Мос. становится спокойнымъ, тихимъ.

Гаугино, или *гаугину.* Мос. спокойно, тихо, осторожно.

Гауе. Мос. голосъ, звукъ, иначе *гауи.* *Гауе шанке.* Мос. подавать голосъ.

Гауе-иширун-нин-ба. Мос. отдаваться, какъ эхо (букв. звукъ дѣлается слабымъ и убываетъ); эхо, отголосокъ (иначе *гауэнъ-иширунинба*).

Гауеруй. Мос. громко звучащій.

Гауке. Прил. легкій, пріятный (о запахѣ). *Хура* —, пріятный запахъ.—Мос. становится спокойнымъ, тихимъ; тихій, спокойный.

— *аракъ*, легкая, незначительная болѣзнь.

— *ахтѹ*, мелкій дождь (безъ тумана), см. *опѹй-пѹйсе-ахтѹ*.

Гаукено. Нар. тихонько, легонько. Слп. *тѹнепѹне*.

Garuka. Mos. 綱, 細なわ, 縄. — *ani*, 綱で, 縄で.

Garikyeu. Mos. 鳥の名.

Gariki. Mos. 左の, 左へ.

Gariki-ishamu. Mos. 左手, 左側.

Gariki-ka. Mos. 縄, 細なわ.

Gariki teki あるいは *gariki tekye*, Mos. 左手.

Garu. Mos. ユリに似た植物の名.

Garuki Mos. 左へ.

— *shio*. Mos. (ハルキシヨ), 部屋の左側にある炉. *krit*.⁽¹⁹⁾ では, ホールの左側の座る場所.

Gasami. (名) はさみ, 日本語の単語.

Gato boki. Mos. 膝から下の脚の部分, 脇の下.

Gatonin. Mos. 膝から下の脚の部分.

Gatoe. Mos. 下唇.

Gáturu, ⇨ *kháturu*.

Gattskokorissu. (地)

Gau, ⇨ *khau*. Mos. 音, 声. *Te un shisham anakinye ashiuru-ashi russkhye rui gau anna*, その人に関しては, 彼に与えられたかなりの褒美は大きな騒ぎを引き起こすだろう.

Gaugammye Mos. 頭をうなだれて眠る.

Gaugi. Mos. 穏やかになる, 静かになる.

Gaugino, あるいは *gauginu*. Mos. 穏やかに, 静かに, 慎重に.

Gauye. Mos. 声, 音, *gaui* とも言う. *Gauye shankye*, Mos. 声を出す.

Gauye-ishirun-nin-ba. Mos. こだまのように反響する(字義通りは, 音が弱くなり衰える); こだま, 反響 (*gaue-n-ishiruninba* とも言う).

Gauyeruj. Mos. 大きく鳴り響く.

Gáukeye. (形) 軽い, 気持ちのいい(匂いについて) *Khura* — いい匂い. — Mos. 穏やかになる, 静かになる; 静かな, 穏やかな.

— *arakā*, 軽い, 取るに足らぬ病気.

— *akhtū*, こぬか雨(霧のない), ⇨ *opūj-pujsye-akhtū*.

Gáukeyeno. (副) 静かに, そっと. (同) *tényepōnye*.

(19) 不明。

Гаукено гóтувсе.

— 54 —

Ге.

1060. *Гаукено гóтувсе*, тихонько тащить (за пуповину).
Мос. спокойно, тихо, осторожно. *Гаукено*
итаку. Мос. говорить тихо.

Гауки. Кл. Кам. кричать.

— *анз*. Мос. имѣть голосъ, говорить, быть сказаннымъ, гласить.

Гаупусека. С. собственное мужское имя (или *Хаупусека*).

Гауз-анз. Мос. звучать, шумѣть.

Гáхка. С. шапка. — *корд*, надѣвать шапку, см. *хáхка*.

Гáхкатомáри. Геогр. Аинско-Японское селеніе на мѣстѣ русскаго поста Карсаковъ (въ заливѣ Анива), приблизительно подъ 46° 40' С. Ш. иначе *Хáхка-томáри*.

Гáхкокирáммомне. С. четвертый (безымянный, перстневой) палецъ.

Гáхкомóмне. С. мизинецъ.

Гáхнась. С. трава похожая на эруфъ.

1070. *Гáхтра*. С. мартъ.

Гáциконко. С. паукъ.

Гáцире, см. *хáцире*.

Гацири. Мос. падать, падать на полъ, погибать.

Гацъ. Мос. (ツハ), виноградъ.

Гаюльва. Кл. Кам. смерть.

Ге. Лап. да, такъ.

Гѣ. Мос. (*не, ге*) означаетъ недоумѣніе, сомнѣніе (частица вопросительная), восклицаніе или вопросъ.

Не тобаке ге рáму иáйта ано нубе табáнз гунни, что касается этой особы, то появляются у ней противъ ожиданія слезы. Обыкновенно присоединяется еще частичка *нэ*, что выражаетъ вопросъ или сомнѣніе и послѣдующее за тѣмъ опредѣленіе или фиксированіе мысли. *Нэпз чоки ге нэ шанке нанкоро кушу*, потому что я хотѣлъ выносить товарные тюки. *Шино лйкатано анз ге нэ кушу*, поелику онъ очень боялся (казался очень боящимся).

Ге. Мос. частичка равносильная *не* (примѣръ ея представленъ только въ словѣ *лнге*); видъ, образъ (иначе *не*).

Gáukeyeno gótuvsyē, そっと引く (へその緒を). Mos. 穏やかに, 静かに, 慎重に.

Gaukeyeno itaku, Mos. 静かに話す.

Gauki Kl. Kam. 叫ぶ.

— *an*. Mos. 声量がある, 話す, 述べられている, 伝える.

Gáupusyeka. (名) 男性の名 (*Kháupusyeka* とも言う).

Gaue-an. Mos. 音を出す, 騒ぐ.

Gákhka. (名) 帽子. — *korō*, 帽子をかぶる, ⇒ *khákhka*.

Gakhkatomári (地) ロシアのカルサコフ (Karsakov, Карсаков) 哨所 (アニワ (Aniva, Анива) 湾にある) の地のアイヌと日本人の村, およそ北緯 46 度 40 分. 他に *Khakhka-tomári*.

Gakhkokirámmompye. (名) 4 番目の指 (薬指).

Gakhkomómpye. (名) 小指.

Gákhpas'. (名) エルフ (*eruf*, эруфъ)⁽²⁰⁾ に似た草.

Gákhtra. (名) 3 月.

Gátsikonko. (名) クモ.

Gátsirye, ⇒ *khátsirye*.

Gatsiri. Mos. 倒れる, 床に倒れる, (不慮の) 死をとげる.

Gats. Mos. (ハツ), ぶどう.

Gayul'va. Kl. Kam. 死.

Gye. Lap. はい, そう.

Gyē. Mos. (*pye*, *gye*) は当惑, 疑い (疑問の小詞), 感嘆あるいは疑問を意味する. *Nye tobakye gye ramu gajta ano nubye taban guni*, そのご婦人はどうかという, 予想に反して彼女は涙ぐんでいる. ふつう疑問あるいは疑い, およびそれに続く考えの決定や定着を表す小詞 *nye* ともいっしょになる. *Nep choki gye ne shankye nankoro kushu*, 私は品物の大きな包みを運び出したかったので. *Shino yajkatano an gye ne kushu*, 彼はとても怖がっていた (とても怖がって見えた) から.

Gye. Mos. *kye* に等しい小詞 (その用例は *yangye* という語にだけ見られる); 外見, 様子 (他に *kye*).

(20) どのような植物か不明。

Гебенке.

— 55 —

Гемпаки.

- Гебенке*. Мос. проистекать (объ источникѣ), вытекать.
Гебену. Гл. кивать въ знакъ согласія.
 1080. *Гебеу*. Мос. большая камбала (рыба).
Гебоко. Мос. гнушаться, ненавидѣть.
Гегеру. Мос. названіе черепокожного животнаго.
Гейкусо трайѣ. Гл. отодвигать.
Геине. Мос. мягкій, вѣжнѣй.
Гейнинеккоръ (häiniperkor). Кл. Кам. бѣдный.
Гейай, см. *хеай*. Мос. старый, престарѣлый; быть старымъ (иначе *егай*).
 — *юкүситэ*, умереть отъ старости (или въ старости).
 — *уру*. Мос. старикъ.
Гекаци-цири. Мос. молодая птица.
 1090. *Гекацъ*. Мос. молодой, нѣжнаго возраста (иначе *екаци*), юноша.
Гѣкачичиръ. Кр. старики (птицы).
Гекѣмъ (*хекемъ*). Гл. тянуть (веревку), натягивать (лукъ: *ку* —).
 — *ани туйѣ*, перервать сильно потянувши.
Гекімо, въ лѣсѣ. — *маканъ*, идти въ лѣсѣ. Син. *гүекара маканъ*, *канта маканъ*, *нитүнта маканъ*.
Гекіру. Гл. оборачиваться (лицомъ), поворачивать лицо назадъ, иначе *кочѣкиру*.
Гекѣкарись. С. чалма Линская. Сип. *сенькаки*.
Гекукуту. Мос. (ツ、クヘ), названіе растенія.
Гѣмако, или *хѣмако*. Гл. раздвинуть и прибрать свѣсившіеся со лбу волосы, см. *герүпохтэ-маймине*.
Гематаоу. Кл. Кам. никакъ не, отнюдь не.
 1100. *Гемесиу*. Мос. (ツ、メヘ), склопъ горы, горная лѣстница (Bergtreppe).
Гемесу. Мос. подниматься, выныривать (о рыбахъ).
Гемѣхчаку. С. собственное мужское имя.
Гемине (hēminēh). Кл. Кам. никто.
Гемой. С. горбуша (рыба), горбатая сѣмга. Мос. лосось, сѣмга.
Гемой кай. С. женская верхняя одежда изъ шкуры горбуши.
 — *ке*, жиръ горбуши.
 — *уфъ*, молоки изъ горбуши.
Гемпаки (hēmpaku). Кл. Кам. когда.

- Gyebyenkye*. Mos. 流れ出る (泉について), 源を発する.
- Gyebyénu*. (動) 同意のしるしに頷く.
- Gyebyeu*. Mos. 大きなカレイ目の魚 (魚)
- Gyeboko*. Mos. 嫌う, 憎む.
- Gyegyeryu*. Mos. 甲羅のような皮膚をもつ動物.⁽²¹⁾ の名.
- Gyeykuso trajyè*. (動) 脇へ押しやる.
- Gyeinye*. Mos. 柔らかい, 手ざわりのよい.
- Gyeyninyepkor* (häininepkor). Kl. Kam. 貧しい.
- Gyekaj*, ⇒ *khyekaj*. Mos. 老いた, 高齢の; 老いている (*gyegaj* とも言う).
- *gokús'te*, 老齢で死ぬ (あるいは, 年老いて死ぬ).
- *uru*. Mos. 老人.
- Gyekatsi-tsiri*. Mos. 生まれたての鳥 (若鳥).
- Gyekats* Mos. 若い, 年端もいかない (*gyekatsi* とも言う). 若者.
- Gyékachichir*. Kr. 老人たち (鳥たち).
- Gyekyèm* (*khyekyem*). (動) 引っ張る (縄を), ぴんと張る (弓: *ku*—).
- *áni mujyè*, 強く張って (二つに) 切る.
- Gyekímo*, 森へ. — *mañan*, 森へ行く. (同) *gúvkara makàn, kánta makàn, nitánta makàn*.
- Gyekíru*. (動) 向ける (顔を), 振り向く, *kochyékiru*. とも言う
- Gyekókaris'*. (名) アイヌのターバン. (同) *syen'káki*.
- Gyekukutu*. Mos. (ヘククツ), 植物の名.
- Gyémake*, あるいは *khyémake*. (動) 額から垂れた髪を脇によせて整える. ⇒ *gyerúpokhte-máiminye*
- Gyemataou*. Kl. Kam. どうしても～ない, けっして～ない.
- Gyemyesiu*. Mos. (ヘメシウ), 山の斜面, 山の階段 (Bergtreppe).
- Gyemyesu*. Mos. 上がる, 浮かび上がる (魚について).
- Gyemyékhchaku*. (名) 男性の名.
- Gyeminye* (*hēminēh*). Kl. Kam. 誰も (～ない).
- Gyemoj*. (名) カラフトマス (魚), こぶのあるサーモン. Mos. サケ・マス, サーモン.
- Gyemoj kayà*. (名) カラフトマスの皮で作った女性の上着.
- *kye*, カラフトマスの脂.
- *uf*, カラフトマスの白子.
- Gyempaki* (*hēmpaky*). Kl. Kam. いつ.

(21) どのような動物かは不明。